

Σχολική ενσωμάτωση των Α.Μ.Ε.Α.Κ.Ι.– Μια εκπαιδευτική καινοτομία

(Παρέμβαση - Τοποθέτηση του μέλους του συλλόγου μας Δασκάλου Χρίστου Πατσάλη στο 17^ο Συνέδριο των ομοσπονδιών : ΠΟΕΔ –ΑΟΕ που έγινε στη Λευκωσία (30 /04 – 01/ 05/ 2003) με θέμα : «Εδική Εκπαίδευση στην Ελλάδα και την Κύπρο»)

Η ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης εκφράζει μια ανθρωπιστική¹ και δημοκρατική θέση έναντι των Α.Μ.Ε.Α.Κ.Ι. (Ατόμων Με Ειδικές Ανάγκες Και Ικανότητες). **Μια παιδαγωγική τάση** με κοινωνικές προεκτάσεις, η οποία προκαλεί στην εκπαίδευση δυναμικές παιδαγωγικών εφαρμογών, με άμεσο αποδέκτη την εκπαιδευτική πραγματικότητα, και προοπτική το μετασχηματισμό της. Υπ' αυτήν την έννοια, όπου μέσω της παραγόμενης από τις διάφορες εφαρμογές γνώσης, κρίνεται η παραδοσιακή εκπαιδευτική πράξη, αναδύονται ζητήματα της σύγχρονης εκπαίδευσης και αμφισβητούνται, αρχές, ρόλοι, μέθοδοι , πρακτικές, και διαφοροποιούνται δομές και λειτουργίες του σημερινού σχολείου, η ενσωμάτωση αποτελεί μια **καινοτομία**.

Ως τέτοια η σχολική ενσωμάτωση δε συναρτάται μόνο με το θεσμό σχολείο (οριζόντια ή κάθετη διάρθρωση, αναλυτικά προγράμματα, διοικητικό καθεστώς κλπ.) αλλά και με την κοινωνία γενικότερα (κοινωνικές νόρμες, εκπαιδευτική πολιτική κλπ.). Εκφράζεται δε η άποψη, ότι οι πρακτικές για την υλοποίησή της ξεπερνούν κατά πολύ το σχολικό πλαίσιο και αποτελούν *«όψεις του αγώνα εναντίον των κοινωνικών ανισοτήτων»*² . Είναι η αρχή για την αλλαγή της κοινωνίας γενικότερα.

Η εμπλοκή των εκπαιδευτικών στις δραστηριότητες της συγκεκριμένης καινοτομίας για την διεκπεραίωσή της, προϋποθέτει ύπαρξη ή καλλιέργεια ανάλογης συνείδησης, και επιβάλλει σχετική προετοιμασία, συνεχή υποστήριξη και επιμόρφωση³. Το σχολικό σύστημα επίσης θα πρέπει να διαφοροποιείται σε επίπεδο δομής και λειτουργιών διαρκώς (administrative Integration), ώστε να εξαλείφονται τα στοιχεία που προκαλούν το διαχωρισμό και τον αποκλεισμό των διαφορετικών μαθητών, επιτρέποντας περαιτέρω σε όλους τους μετέχοντες ανεξαιρέτως να προσλαμβάνουν και να απολαμβάνουν τα παρεχόμενα απ' αυτό μορφωτικά αγαθά και υπηρεσίες, ισότιμα και με τις ανάλογες ιδιαιτερότητές τους.

Κατά το Feuser⁴ ενσωμάτωση δε σημαίνει την προσαρμογή των ανθρώπων με «αναπηρίες» στους κανόνες των μη «αναπήρων», ούτε τον περιορισμό των

δυνατοτήτων εξέλιξης των μη «αναπήρων» σ' ένα για όλους εφικτό επίπεδο, αλλά την επανόρθωση της μεταξύ τους κατεστραμμένης κοινωνικής και ατομικής ενότητας, την άρση των αποτελεσμάτων του υφιστάμενου μεταξύ τους ψυχικού ακρωτηριασμού. Προϋποθέσεις οι οποίες θα επιτρέψουν, ώστε η ζωή τους να διέπεται εφ' εξής από σχέσεις όχι αθροίσματος αλλά συστήματος⁵ γεγονός που είναι και ζητούμενο.

Γίνεται έτσι φανερό, ότι η ενσωμάτωση αποτελεί μια διαδικασία, που πρέπει να επιτελείται συνεχώς και αδιαλείπτως. Η δε εκπαιδευτική της πραγματοποίηση προϋποθέτει την ανάπτυξη μιας πρακτικής μεγιστοποίησης της αλληλεπιδραστικής μάθησης, έτσι ώστε να συντείνει αυτή στη διεύρυνση των δυνατοτήτων βελτίωσης της συμπεριφοράς των δυο ομάδων (ειδικών παιδιών και μη), να διευκολύνει την κατάργηση της κοινωνικής απόστασης των μεταξύ τους διαφορών, και να προκαλεί αλλαγές και στο γνωστικό τους ορίζοντα.

Η παραπάνω προϋπόθεση υποχρεώνει το σχολείο ως παιδαγωγικό περιβάλλον να μη δίνει έμφαση μόνο στις ακαδημαϊκές γνώσεις (γνωστικός τομέας) αλλά και να ασκεί επιπλέον και προγραμματισμένη **κοινωνική αγωγή**, με περιεχόμενο μάθησης προσανατολισμένο στο αξιακό επίπεδο. Τέτοια αγωγή ασκείται όταν το σχολείο περιλαμβάνει στους προγραμματικούς του στόχους κοινωνικές πρακτικές σχετικές με την καλλιέργεια και διαμόρφωση κοινωνικά χρήσιμων και συνεπώς ευνοϊκών προς την ενσωμάτωση τύπων συμπεριφοράς (αποδοχή, ανεκτικότητα⁶, αλληλεγγύη ... προς το διαφορετικό) και εκδηλώνει παράλληλα και την ανάλογη ετοιμότητα για την πραγμάτωσή τους.

Η προαναφερθείσα διαδικασία, που φέρνει σε αντίθεση κοινωνικές πρακτικές και συλλογικές αναπαραστάσεις ενδείκνυται, γιατί δημιουργεί περιστάσεις ενδοατομικών και διατομικών συγκρούσεων στην ομάδα επιφέροντας παράλληλα την τροποποίηση και μετεξέλιξη⁷ των κοινωνικών αναπαραστάσεων των μελών της με τελικό βέβαια αποδέκτη τη σχολική ενσωμάτωση.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ – ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ

1/ Η έννοια γίνεται εδώ αντιληπτή πέραν των άλλων πτυχών της ως μία αδιάλειπτη πνευματική και εκπαιδευτική προσπάθεια εκ μέρους αυτών που ασχολούνται με το παιδί να μετατρέψουν τη δυνατότητα, που αυτό έχει, να διεκδικεί τα δικαιώματά του ως πρόσωπο, σε πραγματικότητα.

2/ Καββαδία – Γώγου Λ.: «Ενσωμάτωση ή διαχωρισμός», περιοδ.: «Σύγχρονη Εκπαίδευση» Τχ.: 34, σελ. 36.

3/ Βλ. περισσότερα, Χρίστος Πατσάλης, περιοδ.: «Ανοιχτό Σχολείο», Τχ.: 55, σελ.: 29-21.

4/ Feuser G. : “Gemeinsame Erziehung behinderter and nicht behinderter Kinder in Kindergardenheim” Bremen 1984. σελ.: 217.

5/ Ξηρομερίτη Α.: «Ειδική Εκπαίδευση», εκδ.: Πανεπιστημίου Πατρών, 1997, σελ.: 47.

6/ Η ανεκτικότητα αποτελεί όπως υποστηρίζει ο Ουμπέρτο Έκο (Βλ. Εφημερ. : «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία»: 11/05/97, σελ. 55) θεμελιώδη κανόνα για την κοινωνική συμβίωση και ταυτόχρονα σημαντική ηθική αρετή, η οποία ωθεί όχι μόνο στην **αποδοχή της διαφορετικότητας** αλλά στην **αναγνώριση μιας αξίας** στον άλλον. Η δε απόκτησή της εγγράφεται κατά τον ίδιο στο πλαίσιο μιας **διαρκούς εκπαίδευσης** η οποία κατά τη νευροφυσιολογία όπως επισημαίνεται δια στόματος J.P. Changeux (βλπ. Εφημερ. : «ΤΟ ΒΗΜΑ» 17/08/97 σελ. 3) πρέπει ν’ αρχίζει όσο το δυνατόν από **πιο μικρή ηλικία**.

7/ Παπαστάμος, Σ. : «Κοινωνικές αναπαραστάσεις» εκδ.: «Οδυσσέας», Αθήνα, 1995, σελ.: 31-35.